

полушария и занимает некоторое время, вследствие чего наиболее сильная корреляция межгодовых изменений аномалий его глобальных температур с изменениями температур воды, приходящей из Южного полушария, наблюдается в июле – сентябре, а с изменениями углового момента вращения Земли при еще больших запаздываниях – в ноябре – феврале.

Выявленные закономерности позволяют усомниться в выводах Н. С. Сидоренко, относительно того, что процесс ЭНЮК порождает неравномерность вращения Земли. Более адекватным представляется предположение о том, что изменчивость углового момента вращения Земли «запускает» ЭНЮК и запаздывающие по отношению к нему на 0-6 месяцев, изменения средних температур поверхности тропической зоны Южной Атлантики.

ЛИТЕРАТУРА

1. Jones P. D. Global temperature variations between 1861 and 1984 / P.D. Jones, T.M.L. Wigley // *Nature*. – 1986. – V. 322. – P.430 – 434.
2. Jones P. D. Global and hemispheric temperature anomalies- land and marin instrumental records / P. D. Jones, D. E. Parker, N. J. Osborn, K. R. Briffa // *Trends: A Compendium of Data on Global Change*. – 1998.
3. *Climate Change 2007 – Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to Assessment Report Four of the Intergovernmental Panes of Climate Change (IPCC)*. Cambridge Unsversity Press.- Cambridge. UK, 2007.- 973p.
4. Карнаухов А. В. Роль биосферы в формировании климата Земли. Парниковая катастрофа / А. В. Карнаухов // *Биофизика*, – 2001. – Т. 46. – Вып. 6. – С.1138 – 1149.
5. Будыко М. И. Эволюция биосферы / М. И. Будыко. – Л. : Гидрометеоиздат, 1984. – 487 с.
6. Кондратьев К. Я. Глобальные изменения климата: факты, предположения и перспективы разработок / К. Я. Кондратьев // *Известия РАН. Сер. ФАО*. – 2002. – Т. 15. – № 10. – С.1– 6.
7. Gagosian R. Резкие изменения климата. Должны ли мы беспокоиться//Woods Hole Oceanographic Institution //www.whoi.edu /institutes/occs/ hottopics_climatechange.html.
8. Гусев А. М. Основы океанологии / А. М. Гусев //– М.: Изд-во МГУ. – 1983. – 246 с.
9. Сидоренков Н. С. Характеристики явления Эль - Ниньо - Южное колебание/ Н. С. Сидоренков//. М. – Труды Гидрометцентра СССР. – 1991 г., вып. 316. – С. 31 – 44.
10. Peterson R. G. Upper-level circulation in the South Atlantic Ocean/ R. G. Peterson, L. Stramma// *Prog. Oceanogr.* – 1991. – 26. – Р. 1-73.
11. Сидоренков Н. С. Физика неустойчивостей вращения Земли./ Н. С. Сидоренков// М.: Наука, 2002. – 384с.
12. <http://www.esrl.noaa.gov/psd/data/climateindices/list>
13. Манк У., Вращение Земли. / У. Манк, Г. Макдональд // М.: Мир, 1964. – 384 с.
14. Афанасьева В. И. Нерегулярное изменение скорости вращения Земли и солнечная активность./ В.И.Афанасьева// *Геомагнетизм и аэрономия*. – 1966. – т. У1, ЖЗ. – С.611-613.
15. Калинин Ю. Д. К итогам МГГ. / Ю. Д. Калинин., Н. П. Бенькова, Г. А. Авсюк. и В. Г. Крот.//М.: изд. АН СССР. – 1960. – № 8. – С.19-39.
16. Парийский Н. Н. Земные приливы и внутренне строение Земли // *Изв. АН СССР. Сер. геофиз.* – 1963. – № 2. – С.193-215.
17. Кобзарь А. И. Прикладная математическая статистика. Справочник для инженеров и научных работников. – М.: Физматлит, 2006. – 816 с.
18. Интернет сайт dss.ukar.edu.

Надійшла до редколегії 5.10.2011

УДК 504.05

О. Ю. ГРОДЗИНСЬКА, канд.. геогр.. наук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СПРИЙНЯТТЯ ЛЮДИНОЮ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ РЕГІОНУ ТА УКРАЇНИ

Опитування 171 студента з різних міст України засвідчило, що проблеми довкілля сприймаються як найбільш гострі. Більшість екологічних проблем оцінюються людьми як більш важливі для України, ніж для регіону свого проживання. Встановлено залежність між оцінкою гостроти певної екологічної проблеми і формою її сприйняття: проблеми, які мають своє візуальне образне вираження, сприймаються як більш небезпечні.

Ключові слова: екологічна проблема, сприйняття, оцінка

Grodzyska O. HUMAN PERCEPTION OF ENVIRONMENTAL PROBLEMS OF REGIONS AND OF UKRAINE

The survey of 171 students from different cities of Ukraine shows that the environmental problems are perceived as most important. People evaluate most of these problems as being more important for Ukraine than for their home region. The correlation between the perceived level of importance of a problem and the mode of its perception was found: the problems which could be perceived visually are evaluated as more serious.

Key words: environmental problems, perception, assessment

Гродзинская О. Ю. ВОСПРИЯТИЕ ЛЮДЬМИ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ РЕГИОНА И УКРАИНЫ

Опрос 171 студента из разных городов Украины показал, что проблемы окружающей среды воспринимаются как наиболее острые. Большинство экологических проблем оцениваются людьми как более важные для Украины, нежели для региона их проживания. Установлена зависимость между оценкой остроты определенной проблемы и формой ее восприятия: проблемы, имеющие визуальное образное выражение, воспринимаются как более опасные.

Ключевые слова: экологическая проблема, восприятие, оценка

Актуальність теми. Засади сталого розвитку та сучасні принципи раціонального природокористування визначають обов'язковість задоволення прагнення людей жити у комфортному для них середовищі [1, 2, 7]. Причому комфортність середовища існування людини має дві компоненти – матеріальну антропоєкологічну і нематеріальну духовну [6]. Тобто середовище існування людини повинно бути зручним для неї як у фізичному, так і духовному вимірах, задовольняти її уявлення щодо оптимального екологічного стану регіону, в якому вона мешкає. У зв'язку з цим дослідження сприйняття людиною екологічних проблем середовища її існування є актуальними і важливими для розробки регіональної та національної екологічної політики.

Мета дослідження. Питанням сприйняття населенням України проблем довкілля присвячено чимало публікацій [1, 4, 8]. У більшості з них розглядаються два питання: 1 – яке місце займають екологічні проблеми серед інших, що турбують українців; 2 – ранжування екологічних проблем за ступенем їх важливості для людини. Хоча в літературі вказується, що оцінка людиною гостроти екологічних проблем залежить від місця її проживання [4], однак на рівні емпіричних досліджень це питання лишається не розробленим. Вказаний пробіл визначив мету даної статті: з'ясувати сприйняття людиною гостроти екологічних проблем в залежності від регіону її проживання.

Методи дослідження. З'ясування сприйняття людиною екологічних проблем виконувалось шляхом соціологічного опитування (анкетування). Вибірку склали студенти п'яти національних університетів України – Київ-

ського (КНУ), Львівського (ЛНУ), Одеського (ОНУ), Таврійського (ТНУ) та Харківського (ХНУ), а також викладачів географічного факультету КНУ. Всього були опитані 171 респондент, що задовольняє вимогам репрезентативності вибірок соціологічних обстежень [5].

Анкета, за якою проводилось опитування, складається з трьох груп запитань напівзакритого типу. Перша група запитань дає змогу оцінити наскільки важливими уявляються респонденту екологічні проблеми у порівнянні з соціальними, економічними та іншими проблемами. Друга група запитань має на меті з'ясувати наскільки важливою сприймається респондентом та чи інша екологічна проблема для України, а третя група запитань – для регіону свого проживання. Респондент повинен був оцінити в балах (від 0 до 5) ступінь важливості кожної з перелічених в анкеті проблем. Порівняння цих оцінок дозволяє визначити вплив регіону проживання респондента на оцінки важливості (гостроти) різних екологічних проблем.

Виклад основного матеріалу. Виконане опитування дало змогу оцінити рівень важливості соціальних, економічних та інших проблем для різних груп респондентів. Отримані дані наведені в табл. 1.

Дані табл. 1 свідчать, що респонденти опитаних нами соціальних страт відносять проблеми довкілля до найбільш гострих. Оскільки більшу частину вибірки склали студентська молодь, то дані табл. 1 дають підстави вважати, що в системі цінностей сучасної студентської молоді України стурбованість екологічними проблемами займає дуже високе місце.

Таблиця 1

Оцінка ступеня важливості проблем
(чисельник - нормована оцінка [від 0 до 100]; знаменник – ранг [від 1 до 7])

Контингент респондентів		Оцінка ступеня важливості проблем						
		Рівень моральності	Економічні	Політичні	Довкілля	Кримінальна ситуація	Проблеми мови	Етнічні конфлікти
Уся вибірка		63,87 / 4	74,40 / 3	74,94 / 2	77,79 / 1	55,58 / 5	26,81 / 7	29,16 / 6
Чоловіки		65,62 / 4	73,62 / 2	77,92 / 1	72,25 / 3	48,02 / 5	23,21 / 7	32,15 / 6
Жінки		63,21 / 4	74,7 / 2	73,81 / 3	79,89 / 1	58,49 / 5	28,18 / 6	28,02 / 7
Учні ліцею (старші класи)		54,97 / 5	67,86 / 3	73,14 / 2	79,59 / 1	56,37 / 4	36,46 / 6	33,27 / 7
Студенти		62,11 / 4	74,92 / 2	73,78 / 3	77,04 / 1	55,14 / 5	27,71 / 7	30,54 / 6
Викладачі		72,81 / 3	72,26 / 4	82,07 / 2	82,41 / 1	58,26 / 5	21,26 / 6	20,67 / 7
Студенти-географи		60,78 / 4	76,08 / 3	76,29 / 2	76,90 / 1	55,48 / 5	27,6 / 7	30,25 / 6
Студенти не географи		67,94 / 3	69,84 / 2	62,81 / 4	77,65 / 1	53,68 / 5	28,19 / 7	31,81 / 7
Студенти	КНУ	73,7 / 3	74,5 / 2	68,7 / 4	76,2 / 1	66,6 / 5	10,0 / 7	35,36 / 6
	ЛНУ	70,89 / 3	82,0 / 1	68,75 / 4	71,81 / 2	54,89 / 5	32,37 / 6	15,11 / 7
	ОНУ	53,87 / 4	62,63 / 3	84,06 / 1	77,03 / 2	49,88 / 5	38,0 / 6	25,71 / 6
	ТНУ	42,85 / 6	85,44 / 1	78,37 / 2	71,26 / 3	45,33 / 5	35,78 / 7	53,33 / 4
	ХНУ	66,73 / 4	77,7 / 3	78,27 / 2	86,9 / 1	63,53 / 5	16,93 / 7	24,37 / 6

За нашим опитуванням ця проблема отримала у респондентів найвищий ранг за своєю важливістю. Це особливо показово, якщо прийняти до уваги, що на момент проведення опитування (осінь 2007 р.) соціальна турбулентність в Україні була дуже високою, економічне становище людей далеке від бажаного, а проблеми мови різними політичними силами використовувались у своїх цілях.

Міжгрупові відмінності у сприйнятті проблем виявились невисокими. Так, статистично недостовірними є відмінності в оцінках гостроти проблем між респондентами різної статі, з різних міст України, студентів різного фаху. Відмічається лише певна відмінність у рівні стурбованості екологічними проблемами між студентами та їхніми викладачами (77,04 проти 82,41 - (див. табл.1). Це можна пояснити фаховою обізнаністю даної групи респондентів з екологічними проблемами України. Однак загалом респонденти різних страт демонструють узгодже-

ність у сприйнятті рівня важливості екологічних проблем. Натомість, значно менш узгодженим є сприйняття респондентами різних екологічних проблем (табл. 2).

Таблиця 2 свідчить, що для усієї вибірки респондентів найбільше занепокоєння серед екологічних проблем викликає проблема накопичення сміття і відходів. Причому, найбільш важливою вона оцінюється як для більшості регіонів, так і для України в цілому. Найменше занепокоєння викликають проблеми вимирання біологічних видів і проблема виснаження та забруднення ґрунтів. Однак, респонденти з різних міст України істотно різняться в своєму сприйнятті рівня важливості різних екологічних проблем. Наприклад, якщо студенти-кияни на перше місце за своєю важливістю для України ставлять проблему радіаційного забруднення (ранг 1, середня нормована оцінка 77,05), то студенти Таврійського НУ вважають її найменш важливою як для України, так і для

Таблиця 2

**Оцінка ступеня важливості екологічних проблем для України (Укр)
і регіону свого проживання (Р-н); нормована оцінка [0 - 100] / ранг [1 - 7]**

Контингент респондентів		Оцінка ступеня важливості екологічних проблем						
		Забруднення повітря	Забруднення річок	Забруднення підземних вод	Радіаційне забрудн.	Виснаження та забрудн. ґрунтів	Вимирання біол. видів	Накопичення сміття і відходів
Вся вибірка	Укр	71,86 / 3	72,55 / 2	51,72 / 6	67,59 / 4	58,41 / 5	47,24 / 7	73,93 / 1
	Р-н	68,27 / 3	69,49 / 2	44,99 / 4	43,57 / 5	40,13 / 6	32,54 / 7	80,85 / 1
Чоловіки	Укр	54,07 / 6	74,36 / 1	55,86 / 5	60,07 / 4	67,79 / 3	40,43 / 7	72,57 / 2
	Р-н	75,00 / 3	76,14 / 2	42,21 / 5	50,57 / 4	32,71 / 6	23,31 / 7	86,86 / 1
Жінки	Укр	73,88 / 2	72,24 / 3	51,39 / 6	67,32 / 4	55,46 / 5	47,86 / 7	75,71 / 1
	Р-н	68,99 / 3	71,07 / 2	43,46 / 5	44,64 / 4	40,02 / 6	32,89 / 7	80,04 / 1
Учні ліцеїв	Укр	63,09 / 3	60,99 / 4	51,13 / 7	72,64 / 2	53,49 / 6	58,94 / 5	76,52 / 1
	Р-н	73,00 / 2	62,12 / 3	40,38 / 5	58,87 / 4	24,68 / 7	32,10 / 6	84,49 / 1
Студенти	Укр	73,47 / 2	72,64 / 3	52,60 / 6	68,06 / 4	57,18 / 5	48,26 / 7	75,13 / 1
	Р-н	66,60 / 3	69,81 / 2	46,18 / 4	41,43 / 6	41,98 / 5	33,78 / 7	80,84 / 1
Викладачі	Укр	62,08 / 5	72,04 / 1	46,35 / 6	64,69 / 4	65,92 / 3	40,96 / 7	66,58 / 2
	Р-н	78,50 / 2	67,54 / 3	37,73 / 5	56,69 / 4	28,81 / 6	24,96 / 7	81,65 / 1
Географи	Укр	74,89 / 1	72,80 / 3	53,55 / 6	67,73 / 4	58,17 / 5	48,32 / 7	74,86 / 2
	Р-н	67,63 / 3	71,06 / 2	47,08 / 4	39,32 / 6	42,39 / 5	35,09 / 7	79,33 / 1
Не географи	Укр	66,48 / 4	71,81 / 2	47,96 / 7	69,67 / 3	52,30 / 5	48,00 / 6	76,40 / 1
	Р-н	61,56 / 3	63,67 / 2	41,81 / 5	51,74 / 4	40,00 / 6	27,37 / 7	88,22 / 1
Студенти	КНУ	Укр	72,85 / 3	74,50 / 2	48,70 / 5	77,05 / 1	46,60 / 7	47,00 / 6
		Р-н	65,80 / 3	79,55 / 2	42,00 / 5	54,10 / 4	24,50 / 7	28,70 / 6
	ЛНУ	Укр	85,42 / 1	69,08 / 2	43,77 / 6	68,54 / 3	46,65 / 5	35,15 / 7
		Р-н	69,12 / 2	65,58 / 3	47,35 / 4	40,92 / 5	38,04 / 6	24,35 / 7
	ОНУ	Укр	70,32 / 4	73,74 / 2	61,13 / 5	76,77 / 1	47,35 / 6	35,10 / 7
		Р-н	57,16 / 3	57,39 / 2	49,06 / 5	33,00 / 6	55,84 / 4	31,39 / 7
	ТНУ	Укр	69,12 / 3	76,23 / 2	52,77 / 6	47,35 / 7	56,96 / 5	59,54 / 4
		Р-н	71,31 / 3	73,92 / 2	40,42 / 6	31,04 / 7	43,77 / 4	41,27 / 5
	ХНУ	Укр	76,90 / 2	70,90 / 3	58,24 / 7	69,21 / 4	63,66 / 6	65,10 / 5
		Р-н	75,45 / 2	82,17 / 1	54,17 / 4	41,86 / 7	43,00 / 6	47,55 / 5

Криму (ранг – 7, оцінка – 47,5 і 33,0 відповідно). Студенти зі Львова найбільш важливою вважають проблему забруднення повітря, тоді як студентами-одеситами важливість цієї проблеми оцінюється набагато нижче (табл. 2).

Відмінності між респондентами з різних регіонів України в їх оцінках гостроти екологічних проблем свідчить про значний вплив екологічної ситуації в самому регіоні на сприйняття людиною екологічних проблем загалом. Кількісно цей зв'язок оцінено нами за допомогою коефіцієнта кореляції

між парами оцінок важливості екологічних проблем для регіону і для України. Для усієї вибірки він становить 0,85. Однак при цьому, ступінь важливості цих проблем в регіональному і національному масштабах оцінюється людьми неоднаково. Крім проблеми сміття і відходів, решта екологічних проблем вважаються респондентами більш важливими для України, ніж для регіону свого проживання. Таблиця 2 демонструє більш «оптимістичне» сприйняття більшості екологічних проблем для свого регіону порівняно з їх важливістю у загальнодержавному масштабі: люди визнають важливість певної екологіч-

ної проблеми для України, але при цьому схильні вважати, що для їхнього регіону вона має дещо менше значення.

Показово, що навіть респонденти з м. Києва, які розцінюють проблему радіаційного забруднення дуже важливою для України, вважають, що для їхнього регіону вона менш актуальна, ніж для України в цілому. У зниженні оцінок важливості більшості екологічних проблем свого регіону порівняно з їх важливістю для держави загалом, проявляється ефект автостереотипного сприйняття регіону. На думку респондентів, екологічна ситуація в їхньому регіоні виглядає кращою на загальнонаціональному фоні. Отже, люди схильні вважати екологічну ситуацію в своєму регіоні кращою, ніж поза ним. Хоча більшість респондентів критично оцінюють екологічні проблеми свого регіону (про що свідчать високі – понад 50 балів оцінки їх гостроти, див. табл. 2), але при цьому вважають, що в їхньому регіоні екологічна ситуація далеко не найгірша і навіть краща за середню по Україні.

Зроблений висновок не стосується проблеми накопичення сміття і відходів. Як свідчать результати опитування, більшістю респондентів вона вважається за найбільш важливу серед інших екологічних проблем (табл. 2). Незалежно від регіону свого проживання, респонденти вважають, що їх регіон від цієї проблеми страждає більше, ніж інші регіони України. Таке сприйняття проблеми засмічення ландшафтів можна пояснити тим, що, порівняно з іншими екологічними проблемами, накопичення сміття і відходів має найбільш образний вираз. Якщо більшість екологічних проблем (наприклад, радіаційне забруднення) візуально практично не виражені, то проблема накопичення відходів і сміття має яскравий і безпосередній образний вираз: смітники, звалища побутових, комунальних та інших відходів, забруднені сміттям узбіччя автодоріг тощо безпосередньо сприймаються людиною на сенсорному та перцепційному рівнях. Образний характер цієї проблеми істотно позначається на сприйнятті рівня її важливості людиною. Натомість проблеми, які такого образного виразу не мають, сприймаються людьми як менш загрозливі.

До візуально слабко виражених екологічних проблем слід віднести радіаційне забруднення, забруднення ґрунтових вод, вимирання видів рослин і тварин. Об'єктивно ці проблеми мають для більшості регіонів дуже важливе значення, однак через їх «віртуально-когнітивний» характер, люди ці проблеми схильні недооцінювати. Отже, для адекватного сприйняття населенням України її екологічного стану необхідно значно посилити образну складову в екологічній освіті і вихованні при розгляді таких проблем, як втрата біологічного різноманіття, виснаження та забруднення ґрунтів, ґрунтових і підземних вод, радіаційна небезпека тощо.

Поряд із середньою арифметичною оцінкою важливості екологічних проблем, показовим також є рівень узгодженості респондентів у своїх оцінках. При високому рівні цієї узгодженості можна вважати, що в регіональній спільноті існує спільний погляд на рівень важливості тої чи іншої проблеми. Кількісно рівень узгодженості суспільства щодо важливості екологічної проблеми можна оцінити за допомогою коефіцієнта варіації оцінок гостроти проблем, виставлених вибіркою респондентів. Найбільш узгоджено майже всі контингенти респондентів оцінюють важливість проблеми накопичення сміття і відходів (коефіцієнт варіації V від 15,57 до 59,26 %). Дещо менш узгоджені вони в оцінці проблеми забруднення річок (V від 11,92 до 62,42 %). Обидві ці проблеми більшість респондентів оцінюють високо. Натомість екологічні проблеми, які отримали найнижчі середні оцінки ступеня їх важливості, сприймаються людьми найбільш неоднозначно. Так, оцінки важливості проблеми радіаційного забруднення виявились дуже різними у різних респондентів – частина їх вважає цю проблемою найголовнішою для України, а інша не вважає її особливо гострою. В результаті, значення коефіцієнту варіації для оцінок цієї проблеми коливаються в діапазоні від 39,88 до 108,52 %, що свідчить про дуже різне ставлення людей до радіаційного забруднення як України, так і свого регіону. Аналогічним є ставлення населення до таких проблем, як вимирання бі

ологічних видів (V від 55,90 до 146,79 %) і забруднення та виснаження ґрунтів (V від 35,33 до 129,74 %).

Низький рівень узгодженості оцінок гостроти екологічної проблеми свідчить про недостатню обізнаність населення щодо її значення та наслідків. Отже, на проблеми втрати біорізноманіття, радіаційного забруднення, деградації ґрунтів необхідно звернути особливу увагу в процесі екологічного виховання та освіти населення загалом і студентської молоді зокрема.

Висновки. Опитування студентської молоді з різних міст України засвідчило, що в ряду соціальних, економічних і екологічних проблем України проблеми довкілля сприймаються як найбільш гострі. На цю оцінку практично не впливає стать, фах і місце проживання респондента. Натомість існують регіональні відмінності у сприйнятті гостроти різних екологічних проблем України та регіону свого проживання. Встановлено, що крім проблеми накопичення сміття і відходів, решта екологічних проблем вважаються респондентами більш важливими для України, ніж для свого регіону. Простежується залежність між оцінкою гостроти певної екологічної проблеми з формою її сприйняття: проблеми, які мають своє візуальне образне вираження, сприймаються як більш небезпечні. Натомість проблеми, які сприйма-

ються переважно на когнітивному рівні, недооцінюються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горб К. Н. Дикая природа в оценках населения Украины: общая концепция и первые результаты перцепционно-географического исследования / К. М. Горб, В. А. Сесин // Гуманитарный экологический журнал, спецвыпуск. — 2001. — Т. 3. — С. 45 — 61.
2. Європейська ландшафтна конвенція // Відомості Верховної Ради. — 2005. — № 51. — ст. 547.
3. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту, прийняті на 12-й Сесії Європейської конференції міністрів, відповідальних за регіональне планування, 7 — 8 вересня 2000 р. в Гановері. — К.: Обрії, 2007. — 39 с.
4. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку / К. В. Мезенцев. — К.: ВПЦ "Київський університет", 2005. — 253 с.
5. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження / Н. В. Паніна. — К.: Наук. думка, 1996. — 232 с.
6. Прохоров Б. Б. Условия жизни населения и общественное здоровье / Б. Б. Прохоров, И. В. Горшкова, Е. В. Тарасова. // Проблемы прогнозирования. — 2003. — №5. — С. 127 — 139.
7. Руденко Л. Г. Концепція збалансованості розвитку і якості життя населення / Л. Г. Руденко, І. В. Гукалова. // Укр. геогр. журн. — 2005. — № 2. — С. 44-50.
8. Хлобистов Є. В. Теоретичні аспекти соціально-економічного дослідження екологічної безпеки / Є. В. Хлобистов. // Економіка України. — 2002. — №6. — С. 70-76.

Надійшла до редколегії 24.10.2011

УДК 551.510.534:911.2

А. В. ХОЛОПЦЕВ, д-р геогр. наук, доц., **М. П. НИКИФОРОВА**

Севастопольский национальный технический университет

ОСОБЕННОСТИ ОТКЛИКОВ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОБЩЕГО СОДЕРЖАНИЯ ОЗОНА В ЗЕМНОЙ АТМОСФЕРЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ПОВЕРХНОСТНОЙ ТЕМПЕРАТУРЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКВАТОРИАЛЬНОЙ ЗОНЫ ТИХОГО ОКЕАНА

Основываясь на современных представлениях о факторах пространственно-временной изменчивости общего содержания озона в земной атмосфере, представляется вероятным, что причиной возникновения областей высокой корреляции, расположенных в восточном полушарии (над Индийским океаном и Африкой) может являться существование взаимосвязи между изменениями поверхностных температур в восточных секторах тропических зон Тихого и Атлантического океанов.

Ключевые слова: общее содержание озона, изменение температуры, пространственно-временная изменчивость, экваториальная зона, Тихий океан